

Віталій Вікторович КУЗЬОМА

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет

ORCID ID: 0000-0002-6763-2120

E-mail: kuzuoma@mnau.edu.ua

Світлана Іванівна ПАВЛЮК

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри готельно-ресторанної справи
та організації бізнесу, Миколаївський національний аграрний університет

ORCID ID: 0000-0001-9093-5237

E-mail: svetlanapavliyk@gmail.com

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Кузьома, В. В. Інвестиційно-інноваційний механізм формування конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку / Віталій Вікторович Кузьома, Світлана Іванівна Павлюк // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 3. – С. 336 – 345. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Структурні зрушення в національній економіці та сучасні умови господарювання спонукають аграрні підприємства до пошуку нових підходів до забезпечення конкурентоспроможності як продукції, так і конкурентоспроможності підприємства в цілому. Неприятливий інвестиційний клімат, недосконалість інноваційного середовища, недостатність соціально-економічного впливу держави стримують розвиток агропромислового сектору економіки.

Метою статті є розгляд та аналіз сутності інвестиційно-інноваційного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства в умовах сталого розвитку та визначення ключових факторів впливу на конкурентоспроможність підприємства.

Результати. У статті розглянуто актуальні питання щодо інвестиційно-інноваційного механізму формування конкурентоспроможності аграрних підприємств. Акцентовано, що агропромисловий комплекс обумовлює спеціалізацію Миколаївського регіону на торгівлі зерном та олійними культурами, що створює загрози для стійкого розвитку економіки області внаслідок залежності від світової кон'юнктури. Проаналізовано динаміку обсягів зовнішньої торгівлі підприємствами Миколаївської області, названо основні країни-партнери та експортно-орієнтовані продукти рослинного походження. Розглянуто структуру прямих інвестицій за країнами світу та за видами діяльності в економіці Миколаївської області у 2018 році. Приділено увагу факторам, що перешкоджають залученню інвестицій у сферу аграрного виробництва.

Висновки. Визначено, що механізм забезпечення інвестиційно-інноваційної політики в аграрному секторі економіки включає економічні, організаційно-правові та соціальні заходи. Запропоновано низку заходів щодо покращення інвестиційно-інноваційного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств Миколаївського регіону. Установлено, що з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, саме смарт-спеціалізація регіону спроможна активізувати структурні зміни в економіці та підвищити конкурентоспроможність аграрних підприємств в умовах сталого розвитку.

Ключові слова: інвестиції, інновації, конкурентоспроможність, підприємство, смарт-спеціалізація.

Vitalii KUZOMA

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Accounting and Taxation
Department, Mykolaiv National Agrarian University

Svitlana PAVLIUK

PhD in Economics, Senior Lecturer, Department of Hotel and Catering Industry and Business
Organization, Mykolaiv National Agrarian University

INVESTMENT AND INNOVATION MECHANISM OF COMPETITIVENESS FORMATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. *Structural changes in the national economy and modern economic conditions encourage agricultural enterprises to seek new approaches to ensuring the competitiveness of both products and the competitiveness of the enterprise as a whole. Unfavorable investment climate, imperfect innovation environment, lack of socio-economic influence of the state hinder the development of the agro-industrial sector, the use of foreign progressive experience in technology and organization of production, modern forms of management, which is a crucial basis for improving their efficiency and competitiveness.*

The purpose of this article is consideration and analysis of the essence of the investment and innovation mechanism to ensure the competitiveness of the agricultural enterprise in terms of sustainable development and identify key factors influencing the competitiveness of the enterprise.

Results. *The article considers issues regarding the investment and innovation mechanism of forming the competitiveness of agricultural enterprises. It is emphasized that the agro-industrial complex determines the specialization of Mykolaiv region in trade of grain and oilseeds, which poses a threat to the sustainable development of the region's economy due to dependence on the world situation. The dynamics of foreign trade volumes by the enterprises of Mykolaiv region are analyzed, the main partner countries and export-oriented products of a vegetable origin are outlined. The structure of direct investments by the countries and by types of activity in the economy of Mykolaiv region in 2018 is considered. Attention is paid to the factors that hinder the attraction of investment in the field of agricultural production.*

Conclusions. *It is determined that the mechanism of investment and innovation policy in the agricultural sector of the economy includes economic, organizational, legal and social measures. A number of measures to improve the investment and innovation mechanism to ensure the competitiveness of agricultural enterprises in Mykolaiv region are proposed. It is established that with the development of information and communication technologies, it is the smart specialization of the region that is able to intensify structural changes in the economy and increase the competitiveness of agricultural enterprises in terms of sustainable development.*

Key words: *investment, innovation, competitiveness, enterprise, smart specialization.*

JEL classification: O31; E22

Вступ

Формування дієвого інвестиційно-інноваційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах сталого розвитку, що ефективно та стабільно діятиме, сприятиме реалізації комплексу заходів щодо підвищення якості продукції й відповідність високим вимогам ринку, задоволенню споживчого попиту, ефективному використанню ресурсного потенціалу підприємства, адаптації до викликів й потреб екзогенного та ендogenous середовища.

Функціонування та оцінювання ефективності інвестиційно-інноваційних процесів і механізмів знайшли своє відображення в працях таких вітчизняних учених, як: Т.І. Дем'яненко, В.В. Клочан, В.В. Лагодієнко, Н.В. Лагодієнко, Р.П. Мудрака,

С.В. Маркова, М.В. Обертайло, В.С. Олійник, Т.В. Полозова, А.В. Руснак, В.Г. Семенова, Д.М. Стеченко та ін. Проте, слабкою ланкою залишається взаємозв'язок інвестиційної та інноваційної діяльності аграрного підприємства, оскільки саме інноваційна складова аграрного виробництва потребує особливої уваги та заслуговує дослідження й пошуку новітніх напрямів розвитку, особливо на регіональному рівні в умовах сталого розвитку.

Мета та завдання статті

Метою даної статті є розгляд та аналіз сутності інвестиційно-інноваційного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства в умовах сталого розвитку та визначення ключових факторів впливу на конкурентоспроможність підприємства.

Для досягнення визначеної мети було поставлено завдання – дослідити стан інвестиційно-інноваційного забезпечення аграрних підприємств досліджуваного регіону та визначити перспективи розвитку інвестиційно-інноваційного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства в умовах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

У сучасних умовах господарювання в Україні на тлі активізації євроінтеграційних процесів актуалізуються питання забезпечення конкурентоспроможності окремих підприємств, галузей, регіонів, держави. Водночас перебіг кризових явищ в економіці країни є точкою відліку для пошуку напрямів її розвитку шляхом формування та впровадження інноваційно-інвестиційних, фінансово-економічних інструментів та управлінських технологій з підвищення конкурентних позицій підприємств. Це потребує формування теоретичного базису щодо дослідження конкурентоспроможності підприємства як основи для подальшої розробки ефективного інструментарію її забезпечення [1].

Механізм забезпечення єдиної інноваційно-інвестиційної політики в аграрному секторі економіки включає економічні, організаційно-правові та соціальні заходи держави щодо формування середовища для здійснення інноваційної діяльності за умови державної фінансової підтримки, яка реалізується в процесі формування правового, фінансового та наукового стратегічного напрямку соціально-економічного розвитку аграрного сектору економіки України, що сприяє розвитку та забезпеченню конкурентоздатності аграрного сектору економіки. В результаті науково-технічного прогресу й оновлення науково-технологічної та організаційної бази виробництва забезпечується конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції [2, с. 32].

У Миколаївській області впродовж 2013-2018 років поспіль спостерігалася позитивна, але нестабільна динаміка зростання капітальних інвестицій, її індекси коливались з 67,4% у 2014 році (по Україні – 75,9%) до 147,6% у 2016 році (по Україні – 118%). За цим показником Миколаївська область декілька років поспіль посідала лідируючі позиції серед регіонів країни, випереджаючи Київську, Харківську, Львівську та Одеську області. Аналіз структури капітальних інвестицій, залучених у розвиток економіки та на оновлення основних фондів підприємств за рахунок усіх джерел фінансування, свідчить, що основна частина капіталовкладень це власні кошти підприємств і організацій, які становлять у різні роки від 49,2% до 76,4% обсягу загальнообласних інвестицій. За видами економічної діяльності їх концентрація спостерігається, в першу чергу, на сфері промисловості, сільського господарства та торгівлі і сфері послуг. В другу – транспорту та зв'язку, будівництві, та незначна частка на соціальній сфері [3].

Агропромисловий комплекс обумовлює спеціалізацію регіону на торгівлі зерном та олійними культурами. Така сировинна спрямованість експорту створює загрози для стійкого розвитку економіки області внаслідок залежності від світової кон'юнктури.

Значний конкурентний потенціал агропромислового виробництва України використовується нині не повною мірою, що в контексті сучасних тенденцій розвитку

вимагає від органів державної влади виконання низки завдань, зокрема щодо формування та реалізації ефективної інноваційної політики. Процес розробки і впровадження інновацій у виробництво та їх інвестиційного забезпечення нерозривно пов'язує інноваційну та інвестиційну політику [2, 31].

Порівняно з 2015 роком експорт товарів та послуг області збільшився на 27,3% до 2,3 млрд дол. США у 2019 році. У 2019 році досягнуто рекордних показників зовнішньої торгівлі товарами та послугами – обсяги експорту та імпорту стали найбільшими за останні п'ять років. Нарощенню обсягів експортної торгівлі сприяли збільшення фізичних обсягів відвантаження зернових і олійних культур завдяки будівництву нових та розширенню потужностей існуючих перевантажувальних терміналів (Bunge, Sofco, ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «СП «ПАЕК», ТОВ МСП «НікаТера», ТОВ «ЄВТ Грейн»), а також сприятливій світовій кон'юктурі на основні товарні групи обласного експорту [3]. Зовнішньоторговельна діяльність Миколаївського регіону має яскраво виражене експортоорієнтоване спрямування (рис. 1).

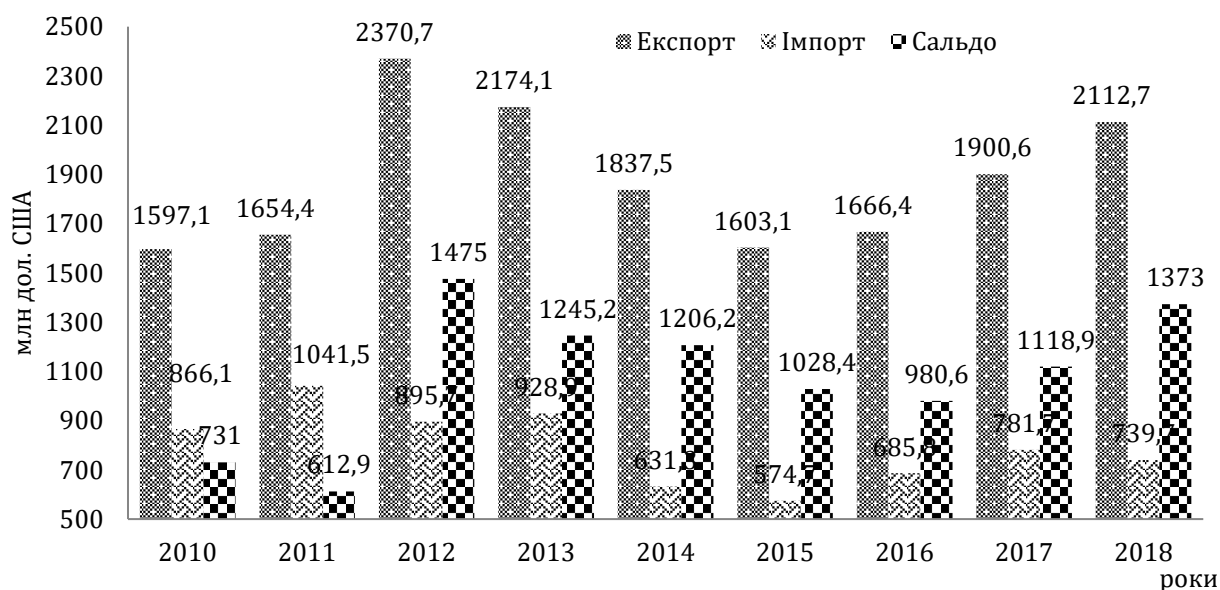

Рис. 1. Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі товарами Миколаївської області за 2010-2018 рр.

Джерело: побудовано за матеріалами [3]

Аналіз структури зовнішньої торгівлі регіону, свідчить, що основне місце належить торгівлі товарами, відсоток коливання склав від 88,9% до 93,2%. Протягом 2010-2018 років динаміка обсягів зовнішньої торгівлі товарами в Миколаївській області не мала чіткої тенденції та коливалася по рокам. Найбільші обсяги експортних поставок спостерігалися у 2012 році (2370,7 млн дол. США), а найменші – у 2010 році (1597,1 млн дол. США). Щодо імпорту, то протягом досліджуваного періоду він не мав чіткої тенденції до зростання чи скорочення, максимальні значення отримано у 2011 році, тобто 1041,5 млн дол. США, а мінімальне – у 2015 році (574,7 млн дол. США).

Порівняння обсягу експорту та імпорту товарів у регіоні в динаміці, свідчить, що у 2018 році перший становив 2112,7 млн дол. США та збільшився порівняно з попереднім роком на 11,2%, а проти 2010 року на 32,2%; імпорт у свою чергу – у звітному 2018 році скоротився проти базового 2017 року на 5,4% (з 739,7 млн дол. США до 781,7 млн дол. США), а у порівнянні з 2010 роком зменшився на 14,6%. Зростання експорту товарів було забезпечено нарощенням поставок продуктів рослинного походження, продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, зниження імпорту – скороченням ввозу мінеральних продуктів, засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів, різних промислових товарів. Позитивне сальдо

зовнішньої торгівлі товарами у 2018 році склало 1373 млн дол. США, що на 254,1 млн дол. США більше рівня 2017 року та на 642 млн дол. США рівня 2010 року.

Миколаївська область у 2018 році у порівнянні з сусідніми регіонами (Кіровоградською, Одеською та Херсонською областями) посідала провідні позиції, поступаючи тільки Одещині, а саме в імпорتنій торгівлі (рис. 2). Так, обсяг експорту у 2018 році був більшим у 1,3 рази за Одеську область, у 4,0 рази – Кіровоградську та майже у 8,0 раз за Херсонську області. Що стосується імпорту, то у досліджуваному році в Миколаївській області він був вищий за рівень Кіровоградської та Херсонської області відповідно у 2,8 рази та 2,0 рази, але менший за обсяг імпорту Одеської області на 52,2%.

Рис. 2. Зовнішня торгівля товарами за окремими регіонами України у 2018 році

Джерело: побудовано за матеріалами [3]

Агропромисловий комплекс, переробна промисловість та транзитний потенціал визначають спеціалізацію Миколаївського регіону, а саме торгівлю зерновими та олійними культурами, глиноземом. Як свідчить практика, така сировинна спрямованість експорту створює загрози для стійкого розвитку економіки Миколаївської області внаслідок залежності від світової кон'юнктури.

Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання Миколаївського регіону досить диверсифікована, оскільки останні активно співпрацюють з партнерами із майже 150 країн світу. Так, у 2018 році питома вага експорту до країн Європейського Союзу в загальнообласному обсязі склала 22%, що на 7,3 в.п. менше рівня 2017 року, в абсолютному значенні цей показник склав 469,1 млн дол. США, що на 74,2% більше рівня 2017 року.

У 2018 році на зовнішній ринок виходило 363 підприємства регіону, проти 387 суб'єктів в попередньому році. Крім того, відбулося й помітне звуження географії експортної торгівлі – на 8,8% проти 2017 року, а саме з 137 до 125 країн у 2018 році. Основними країнами-партнерами з експорту товарів були Російська Федерація (550,8 млн дол. США), Індонезія (126,6 млн дол. США), Туреччина (114,7 млн дол. США), Китай (112,9 млн дол. США), Німеччина (91,1 млн дол. США) та Саудівська Аравія (89 млн дол. США). Так, обсяг експорту до Німеччини зріс на 69,5 млн дол. США (у 4,2 рази) за рахунок збільшення експорту насіння і плодів олійних рослин, зернових культур, а наприклад до Марокко – на 47,1 млн дол. США (у 12 разів) за рахунок зростання постачання зернових культур. Основні країни-партнери Миколаївського регіону в експорті товарів у 2018 році (рис. 3).

Для структури експорту товарів притаманна висока концентрація. Майже 90% в ній визначили дві групи товарів: продукти рослинного походження, частка яких склала 61,1%, і продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 26,1%. Крім цього, помітними в експорті були поставки готових харчових продуктів, жирів та олій тваринного або рослинного походження, механічного та електротехнічного обладнання.

Структуру продуктів рослинного походження наведено у табл. 1.

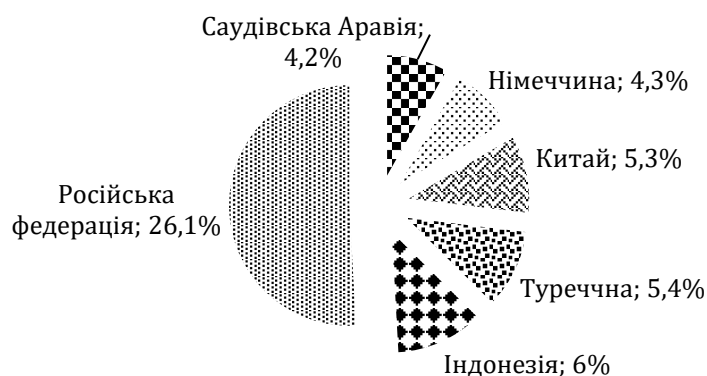

Рис. 3. Основні країни-партнери Миколаївського регіону в експорті товарів у 2018 році

Джерело: побудовано за матеріалами [3]

Таблиця 1 Експорт продуктів рослинного походження підприємствами Миколаївської області, млн дол. США

Показники	Роки			2018 р. у % до	
	2010	2017	2018	2010 р.	2017 р.
Усього, у тому числі	709,2	1050,9	1291,3	182,1	122,9
Зернові культури, з них:	544,9	843,5	1022,9	187,7	121,3
- пшениця	222,4	364,8	519,8	233,7	142,5
- кукурудза	175,0	344,3	374,4	213,9	108,7
- ячмінь	132,8	126,5	122,4	92,2	96,8
Насіння та плоди олійних культур, з них:	126,4	200,8	258,2	204,3	128,6
- соєві боби	16,8	112,0	112,0	666,7	100,0
- насіння ріпаку	59,3	80,2	139,5	235,2	173,9
- насіння соняшнику	41,5	1,7	2,8	6,7	167,7

Джерело: побудовано за матеріалами [4]

Аналіз товарного експорту продуктів рослинного походження підприємств Миколаївської області свідчить, що протягом досліджуваного періоду близько 80% у структурі експорту займає зернова продукція. Так, частка її у 2018 році у порівнянні з 2017 роком зросла на 21,3%, а з 2010 роком – на 87,7%. Так, у звітному 2018 році зросла частка пшениці та кукурудзи відповідно на 142,5% та 8,7% у порівнянні з 2017 роком, а з 2010 роком – на 133,7% та 113,9% відповідно. Що стосується олійних культур, то лідируючі позиції посідають соєві боби та насіння ріпаку, частка яких складає більше 50% у структурі експорту олійних культур, при чому у 2018 році частка ріпаку зросла на 73,9% проти 2017 року та на 135,2% проти рівня 2010 року.

Імпорт товарів має важливе місце в економіці Миколаївського регіону, хоча й кількість підприємств, які імпортували товари у 2018 році, зменшилася на 21 одиницю проти 2017 року та склала 337 підприємств, при цьому географія імпорتنних поставок залишилася без змін – 95 країн. Провідними країнами-партнерами залишилися Гвінея, з якої завезено товарів на суму 118,5 млн дол. США, Гаяна (75,9 млн дол. США), Китай (65,8 млн дол. США), Білорусь (65,6 млн дол. США) та Польща (47,9 млн дол. США). Що стосується імпортової торгівлі з країнами Європейського Союзу, то у 2018 році з цих країн завезено товарів на суму 253,7 млн дол. США, що на 5,9% більше рівня 2017 року, в основному приріст відбувся за рахунок ввезення готових харчових та мінеральних продуктів.

Як свідчать результати дослідження сучасних наукових джерел [1, 4, 5], більшість науковці вважать за необхідність нерозривність та доповнення понять «інвестицій» та «інновація», оскільки досягнення у довгостроковій перспективі певних стратегічних переваг та забезпечення конкурентоспроможності підприємства значною мірою визначаються саме ефективністю його інвестиційно-інноваційної діяльності.

У 2015-2018 роках іноземними інвесторами внесені майже 90 млн дол. США прямих іноземних інвестицій до економіки області. Так, основними країнами інвесторами в економіку Миколаївської області є Кіпр (46,8%), Нідерланди (25,6%) та Сінгапур (11,8%) (рис. 4).

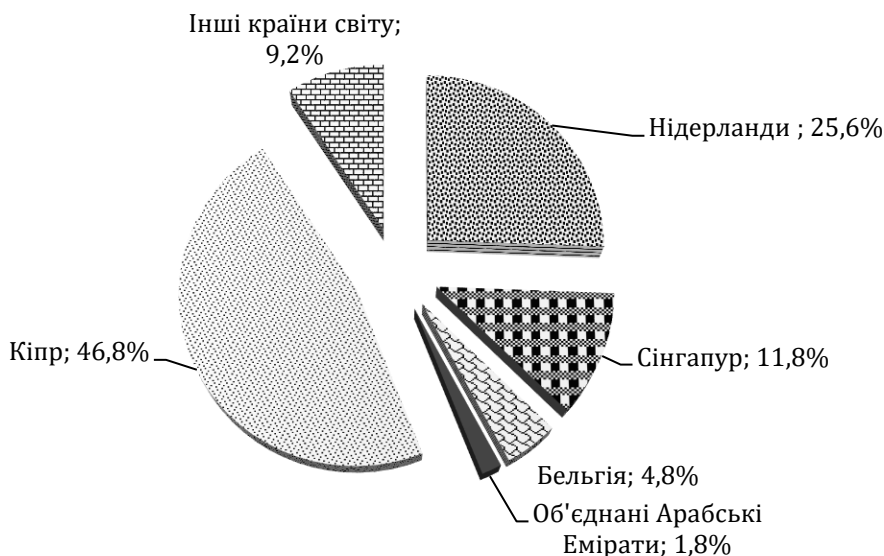

Рис. 4. Структура прямих інвестицій (акціонерного капіталу) за країнами світу в економіці Миколаївської області у 2018 році

Джерело: побудовано за матеріалами [4]

За ініціативи облдержадміністрації в області реалізується проект «Інноваційний кластер «Регіональний інноваційний HUB» (RInnoHUB)» з бюджетом 5,52 млн грн, що фінансується Програмою підтримки секторальної політики – Підтримка регіональної політики України. Результатами проекту стануть нові інноваційні підприємства з високотехнологічними місцями, модернізація існуючих підприємств до стандартів міжнародного рівня, розвиток інвестиційної привабливості та конкурентоздатності області, створення нових робочих місць та зростання надходжень до бюджету. Реалізація проекту РТПП області «Інтенсифікація торгівлі і модернізація сектору бджільництва, а також пов'язаних з ним секторів економіки» (BEEKEEPING BSB PROJECT) Програми прикордонного співробітництва ЄС «Басейн Чорного моря» 2014-2020 років сприятиме залученню для підтримки бджолярів області 115,4 тис. євро від Європейського Союзу [3].

Аналіз структури прямих інвестицій в економіці Миколаївської області за видами економічної діяльності у 2018 році свідчить, що основний обсяг приходить на промисловість – 43,5% (з них виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 65,3%; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 29,1%) та транспорт й складське господарство – 39,4%, до того ж їх обсяг у 2018 році у порівнянні з 2017 роком майже не змінився. На жаль, галузь сільського господарства у 2018 році отримала 1,8% інвестицій від загального обсягу, що на 0,3 в.п. менше рівня 2017 року.

Щодо інвестицій, які вкладені у відповідні галузі економіки, то основною країною-інвестором для сільського господарства є Кіпр, що пов'язано насамперед з тим, що Кіпр є зоною, де діє пільгове оподаткування. Але, розмір вкладень з цієї країни протягом 2016-2018 року зменшився майже вдвічі, з 1962,8 тис. дол. США у 2016 році до 833,7 тис. дол. США – у 2018 році.

Зменшення інвестицій в аграрну сферу протягом останніх років можна пояснити недосконалою та непослідовною політикою держави в цій сфері. Проблеми, які накопичуються в сільському господарстві – брак фінансування, відсутність розвитку виробничої інвестиційної та інноваційної інфраструктури, зокрема для системи

зрошувального землеробства, що є актуально для Миколаївської області, зношеність основних засобів і відсутність умов для їх відтворення, неліквідність інвестицій, невирішеність питання іпотечних кредитів тощо, на жаль, з року в рік не знаходять вирішення.

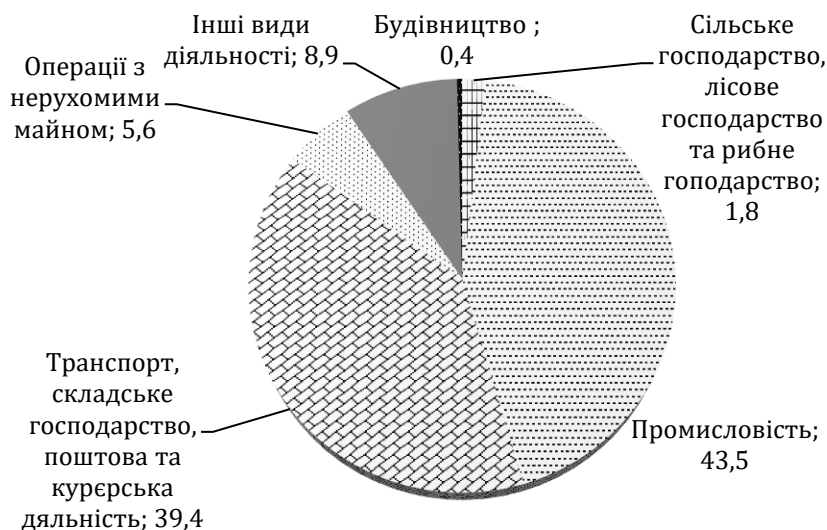

Рис. 5. Структура прямих інвестицій за видами економічної діяльності в економіці Миколаївської області у 2018 році, %

Джерело: побудовано за матеріалами [4]

Також, основними перепонами, що перешкоджають широкомасштабному залученню інвестицій в економіку регіону, вважаємо, є:

- ❖ нестабільність законодавства в державі, надмірний податковий тиск, неготовність більшості українських партнерів дотримуватися договірних зобов'язань;
- ❖ відсутність в аграрних формуваннях та інших підприємствах інвестиційних проектів, що відповідають міжнародним стандартам;
- ❖ негативний інвестиційний імідж країни в цілому та низький рівень капіталізації прибутків підприємств;
- ❖ низький рівень правового та судового захисту прав інвесторів та відсутність механізмів страхування інвестиційних ризиків;
- ❖ відсутність ефективного державного регулювання у використанні державного інвестиційного ресурсу та нецільове використання амортизаційних фондів;
- ❖ відсутність підготовленого менеджменту для роботи у сфері інвестиційної діяльності та відсутність розвиненої фінансово-інвестиційної інфраструктури [6, 9].

Узагальнення проведеного аналізу інвестиційного забезпечення аграрного сектору Миколаївського регіону дозволяє запропонувати наступні заходи для покращення їх інвестиційного забезпечення:

- ❖ розробка стратегічних планів та поточних планів щодо формування зовнішніх та внутрішніх інвестиційних ресурсів;
- ❖ концентрація зусиль на реалізації стратегічних та операційних цілей з підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств;
- ❖ брати участь у проведенні інвестиційних ярмарків та форумів на державному та місцевому рівнях;
- ❖ використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій з метою формування власного інвестиційного іміджу підприємства;
- ❖ створення на території Миколаївської області, у тому числі об'єднаних територіальних громад індустріальних та технологічних парків, територіальних науково-промислових комплексів з можливістю апробації бізнес-ідей щодо залучення інвестицій;

❖ інформаційне забезпечення процесу інвестування, зокрема іноземних інвестицій, шляхом створення консалтингового центру з інвестування на рівні регіону, міста, громади;

❖ формування позитивного інвестиційного іміджу Миколаївського регіону на національному та міжнародному рівні;

❖ створення дієвого механізму державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників;

❖ впровадження у практику ефективного довгострокового кредитного забезпечення та урізноманітнення кредитних інструментів;

❖ на рівні місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з метою активного використання ресурсного потенціалу на сталій основі створити ради з питань залучення інвестицій, які б виконували функції розгляду, ухвалення та реалізації інвестиційних рішень.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Ураховуючи загальносвітову тенденцію до цифровізації економіки, стратегічним пріоритетом розвитку економіки Миколаївського регіону слід вважати – розвиток інноваційно-орієнтованих секторів економіки, які сприятимуть реалізації експортного потенціалу, модернізації та техніко-технологічному переоснащенню промислових та аграрних підприємств, розвитку наукомістких, енерго- та екологоефективних виробництв, розширення ринків збуту для продукції вітчизняних виробників усіх без винятку ключових сфер економіки. Обґрунтована смарт-спеціалізація регіону спроможна достатньою мірою швидко активізувати структурні зміни в економіці регіону та підвищити її конкурентоспроможність. Орієнтуючись на аграрний сектор, пріоритетними видами діяльності для залучення іноземних інвестицій та формування їх конкурентоспроможності є переробка фруктів та овочів з виготовленням дитячого харчування на основі екотехнологій; розвиток акваіндустрії, адже напрями реалізації смарт-спеціалізації є актуальними для досягнення цілей сталого розвитку, сприяючи, при цьому, переходу до ресурсозберігаючої економіки. Звісно, не слід забувати про інструментарій державної підтримки та органів місцевого самоврядування, який сприятиме становленню підприємств як конкурентоспроможних та фінансово достатніх, здатних створювати конкурентні переваги на внутрішніх та зовнішніх ринках, пропонуючи нові та кращі робочі місця та соціальні інновації.

Список літератури

1. Полозова Т. В. Формування інноваційно-інвестиційного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства: монографія. Херсон : Гельветика, 2017. 592 с.
2. Руснак А.В., Олійник В.С. Теоретико-методичні засади підвищення інноваційно-інвестиційної активності та привабливості аграрного сектору економіки України. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку аграрного сектору економіки України: колективна монографія. Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. 432 с.
3. Стратегія розвитку Миколаївської області. URL: http://www.economy-mk.gov.ua/images/economy/2.Soc-econom/2020/Proekt_Strategy-2027_7.pdf
4. Інвестиційна діяльність підприємств Миколаївської області у 2018 році: статистичний збірник / за редакцією О. Ковалюк. Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області, 2018, 71 с.
5. Семенова В. Г., Обертайло М. В. Інноваційно-інвестиційний розвиток як основа конкурентоспроможності промислових підприємств. *Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія*. Одеса: Атлант, 2013. С. 211-235.

6. Череп А. В., Маркова С. В. Теоретичні аспекти формування інноваційно-інвестиційної діяльності. *Інноваційна економіка*. №5. 2011. С. 154-158.
7. Лагодієнко В.В., Чайковська М.А., Лагодієнко В.В. Сталий розвиток агропродовольчої сфери Причорноморського регіону. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Том 3. № 4. С. 93-102.
8. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. *Економічний часопис – XXI*. 2018, №172 (7-8), С. 44-50.
9. Клочан В.В., Ракова Ю.М. Залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор Миколаївської області «Молодий вчений». №1 (16). 2015. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/molv_2015_1(1)_26.pdf
10. Bondarenko S., Lagodienko V., Sedikova I., Kalaman O. Application of Project Analysis Software in Project Management in the PreInvestment Phase. *Journal of Mechanical Engineering and Technology*. 2018. № 9(13). pp. 676–684.

References

1. Polozova, T. V. (2017). *Formuvannia innovatsijno-investytsijnoho mekhanizmu zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva*. [Formation of innovation and investment mechanism to ensure the competitiveness of the enterprise]. Hel'vetyka. Kherson. Ukraine.
2. Rusnak, A. V., Olijnyk, V. S. (2017). *Teoretyko-metodychni zasady pidvyschennia innovatsijno-investytsijnoi aktyvnosti ta pryvablyvosti ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy*. [Theoretical and methodological principles of increasing innovation and investment activity and attractiveness of the agricultural sector of Ukraine's economy]. *Stratehichni napriamy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy: kolektyvna monohrafiia*. TOV «VKF «STAR» LTD». Kherson. Ukraine.
3. *Stratehiia rozvytku Mykolaivs'koi oblasti*. [Strategy of development of the Nikolaev area]. Available at: http://www.economy-mk.gov.ua/images/economy/2.Soc-econom/2020/Proekt_Strategy-2027_7.pdf
4. *Investytsijna diial'nist' pidpriemstv Mykolaivs'koi oblasti u 2018 rotsi: statystychnyj zbirnyk*. [Investment activity of enterprises of Mykolayiv region in 2018: statistical collection]. (2018). In Kovaliuk O. (ed.). *Holovne upravlinnia statystyky u Mykolaivs'kij oblasti*. Mykolaiv. Ukraine.
5. Semenova, V. H., Obertajlo, M. V. (2013). *Innovatsijno-investytsijnyj rozvytok iak osnova konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpriemstv. Konkurentospromozhnist' pidpriemstva: otsinka rivnia ta napriamy pidvyschennia*. [Innovation and investment development as a basis for the competitiveness of industrial enterprises. Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement]. Atlant. Odesa. S. 211-235.
6. Cherep, A. V., Markova, S. V. (2011). «Theoretical aspects of the formation of innovation and investment activities». *Innovatsijna ekonomika*. №5, pp. 154-158.
7. Lahodiienko, V.V., Chajkovs'ka, M.A., Lahodiienko, V.V. (2018). «Sustainable development of the agri-food sector of the Black Sea region». *Ukrainian Journal of Applied Economics*. Vol. 3. № 4, pp. 93-102.
8. Mudrak, R.P., Lahodiienko, V.V., Lahodiienko, N.V. (2018). «The impact of total costs on national production». *Ekonomichnyj chasopys – XXI*. №172 (7-8), pp. 44-50.
9. Klochan, V.V., Rakova, Yu.M. (2015). «Attraction of foreign investments in agrarian sector of the Nikolaev area». «*Molodyj vchenyj*». №1 (16). Available at: file:///C:/Users/user/Downloads/molv_2015_1(1)_26.pdf (10.08.2020).
10. Bondarenko, S. and Lagodienko, V., Sedikova, I., and Kalaman, O. (2018). Application of Project Analysis Software in Project Management in the PreInvestment Phase. *Journal of Mechanical Engineering and Technology*. 9(13). pp. 676–684.

Стаття надійшла до редакції 11.06.2020 р.